

Святому Престолу, несомненно, удалось удачно вписаться в современный миропорядок, одновременно отстаивая собственные интересы, представляющие собой интересы всего католического мира, а также внес значительный вклад в процесс формирования международного права прав человека.

Гайдук Т. О

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У сучасній системі міжнародних відносин особливе місце посідає діяльність неурядових міжнародних організацій (МНУО), що зумовлює значний інтерес до їх функціонування як суб'єктів світового політичного процесу. Дослідження правосуб'єктності неурядових організацій є актуальною проблемою, яка має як теоретичний, так і практичний аспект.

У міжнародно-правових документах та науковій літературі термін «міжнародні неурядові організації» вживається щодо організацій, які діють на національному, субрегіональному, регіональному або міжнародному рівнях. Відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 1296(XIV) від 23 травня 1968 року – це будь-яка міжнародна організація з недержавним характером представництва, яка ґрунтується не на підставі міжурядової угоди та не переслідує комерційної мети, а функціонує за рахунок членських внесків [1].

Неурядові організації діють у сфері, що представляє міжнародний інтерес, який не пов'язаний з інтересом окремої особи, групи осіб чи ситуації у конкретній державі. Засновниками цих інституцій виступають релігійні, професійні громадські організації, бізнес-групи, приватні особи. МНУО мають статус юридичної особи та дотримуються основних принципів міжнародного права, закріплених у Статуті ООН.

Неурядові організації можуть бути складовою неформалізованих міжнародних суспільних рухів – екологічного, правозахисного, молодіжного, жіночого, національно-визвольного, антивоєнного тощо.

У сучасній науці чітко виокремились два підходи до трактування статусу неурядових організацій у системі міжнародних правовідносин:

неурядові міжнародні організації не є суб'єктами міжнародного права;

не будучи суб'єктами міжнародного права, є учасниками міжнародних правовідносин [2].

Досліджуючи діяльність МНУО є можливість виокремити її основні напрямки:

1. У системі відносин «людина-природа» вони спрямовують діяльність на вирішення проблем, пов'язаних із: захистом довкілля (екологічні проблеми), населенням землі та його життєзабезпеченням (продовольчі, енергетичні, сировинні, демографічні), освоєнням світового океану та космічного простору, запобіганням стихійним лихам та боротьбою із їх наслідками.

2. У системі відносин «людина-людина» МНУО прагнуть до вирішення проблем: ліквідації економічної, культурної відсталості країн, що розвиваються, боротьби зі злочинністю, наркоторгівлею, міжнародним тероризмом, забезпечення прав і свобод людини, вдосконалення науково-технічного потенціалу тощо [3].

Значний вплив на сучасні міжнародні процеси здійснюють такі неурядові організації, як «Всесвітня федерація професійних спілок», «Міжнародна амністія», «Товариство Червоного Хреста і півмісяця», «Всесвітня федерація демократичної молоді», «Freedom House», «Greenpeace» і т. д.

Взаємовідносини і взаємодія між МНУО та міждержавними (міжурядовим) інституціями ґрунтуються на визнанні консультативного статусу неурядових організацій та наданні їм ролі спостерігачів. Співпраця бере свій початок ще від існування Ліги Націй. Консультативний статус дає можливість брати участь в обговоренні питань, виступати із заявами, пропонувати питання до порядку денного, впливати на процес прийняття постанов міжурядовими організаціями, висловлюючи свою позицію щодо певних проблем, проводити спільні заходи. Попри сучасні міжнародні відносини, що склалися між державами, міжурядовими організаціями і МНУО, існує вимога формування уніфікованого підходу щодо вирішення проблеми правосуб'єктності останніх. Очевидно, що необхідним є формальне закріплення статусу МНУО як суб'єкта міжнародного права. Їх спеціальна або функціональна міжнарод-

на правосуб'єктність повинна оформити де-факто вже здійснюване право вносити на обговорення держав і міжнародних урядових організацій проекти міжнародних документів, а також право надавати експертні, науково-технічні та інші висновки і відомості, що необхідні для створення реально діючих конвенцій. Крім того, у рамках спеціальної міжнародної правосуб'єктності міжнародні НУО повинні одержати право звертатися в міжнародні урядові організації з вимогами прийняти міжнародні санкції відносно держав, що порушують права людини, провадять забруднення навколишнього середовища та інше [4].

Система сучасних міжнародних відносин характеризується значним зростанням кількості міжнародних неурядових організацій, збільшенням їх впливу на світовий політичний процес і міжнародну співпрацю. МНУО є активними інституціолізованими суб'єктами міжнародних відносин, репрезентують широкі суспільні інтереси, які виходять за межі окремих держав. Діючи в межах консультативного статусу, вони активно взаємодіють з урядовими міжнародними організаціями, визначаючи тенденції та характер міжнародних відносин.

Отже, аналізуючи правову природу неурядових організацій, слід зазначити, що вони не є суб'єктами міжнародного права, проте можуть функціонувати як суб'єкти і міжнародно-правових відносин і зважаючи на це, а також беручи до уваги той вплив, який вони здійснюють на світовий політичний процес, науковці визнають на ними статус суб'єктів міжнародного права зі спеціальною правосуб'єктністю. Проте у майбутньому, можливо, відбудеться становлення їх міжнародної правосуб'єктності з визначенням їх суб'єктами міжнародного публічного права.

Література:

1. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Ю. М. Колосова, В.І. Кузнецова. – М., 2000. – 284 с.
2. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посіб. – Львів: Академія Сухопутних військ, 2012. – 240 с.
3. Чернявська Л. Н. Суб'єктність міжнародних неурядових організацій у світовій політиці: дис.. канд. політ. наук: 23.00.04/ Л. Н. Чернявська. – Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. – К., 2007. – 235 с.
4. Алексеева Т.І. Міжнародні організації / Т.І. Алексеева. – Х.: Вид-во ХНЕУ, 2006. – 200 с.